

Nagyhatékonyságú logikai programozás

Jegyzetek a BME informatikus hallgatói számára

Szeredi Péter, Benkő Tamás

Számítástudományi
és Információelméleti Tanszék

IQSOFT Rt.

{szeredi,benko}@iqsoft.hu

- A CLP (Constraint Logic Programming) terület áttekintése
- A SICStus `clpq/r` könyvtárai
- A SICStus `clpb` könyvtára
- A SICStus `clpfd` könyvtára
- A SICStus `chr` könyvtára
- A Mercury programozási nyelv

Budapest 2002. szeptember

Nagyhatékonyságú logikai programozás

A tárgy témakörei

- Korlát-logikai programozás (CLP — Constraint Logic Programming)
- A Mercury „nagybani” logikai programozási nyelv

Információk a korlát-logikai programozásról

- „Sárga könyv”: Kim Marriott, Peter J. Stuckey, Programming with Constraints: an Introduction, MIT Press 1998 (részletesebben lásd <http://www.cs.mu.oz.au/~pjs/book/book.html>)
- „Az első alapkönyv”: Pascal Van Hentenryck: Constraint Satisfaction in Logic Programming, MIT Press, 1989
- On-line Guide to Constraint Programming, by Roman Barták (<http://kti.ms.mff.cuni.cz/~bartak/constraints/>)
- Korlát-programozási archívum: <http://www.cs.unh.edu/ccc/archive>

Információk a Mercury nyelvről

- Honlap: <http://www.cs.mu.oz.au/research/mercury/>

A CLP alapgondolata

A CLP(\mathcal{X}) séma

Prolog + egy valamilyen \mathcal{X} adattartományra és azon értelmezett korlátokra (relációkra) vonatkozó „erős” következtetési mechanizmus.

Példák az \mathcal{X} tartomány megválasztására

$\mathcal{X} = \mathbb{Q}$ vagy \mathbb{R} (a racionális vagy valós számok)

korlátok = lineáris egyenlőségek és egyenlőtlenségek

következtetési mechanizmus = Gauß elimináció és szimplex módszer

$\mathcal{X} = \text{FD}$ (egész számok Véges Tartománya, angolul FD — Finite Domain)

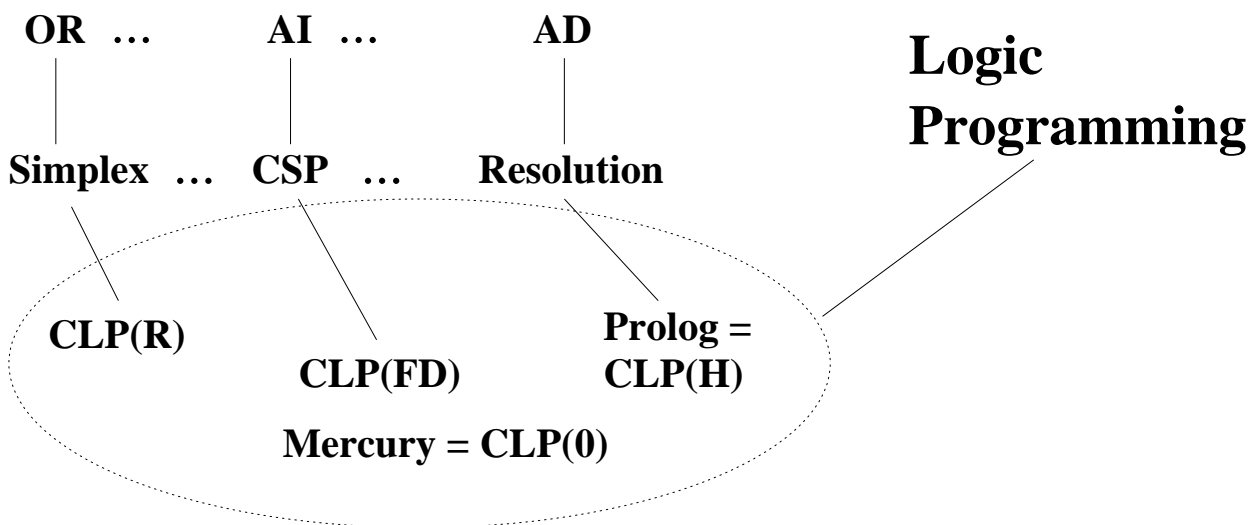
korlátok = különféle aritmetikai és kombinatorikus relációk

következtetési mechanizmus = MI CSP-módszerek (CSP = Korlát-Kielégítési Probléma)

$\mathcal{X} = \text{B}$ (0 és 1 Boole értékek)

korlátok = ítétekalkulusbeli relációk

következtetési mechanizmus = MI SAT-módszerek (SAT — Boole kielégíthetőség)

Példa: CLP(MiniNat)

Egy miniatúr kvázi-CLP nyelv természetes számokra

- Tartomány: Nem negatív egészek
- Függvények:

+ - *

- Korlát-relációk:

= < > =< >=

- Korlát-megoldó algoritmus:

SICStus korutin-kiterjesztésén alapul

A Prologba ágyazás szintaxisa:

{*Korlát*} a *Korlát* felvétele

({X} szintaktikus édesítőszer, ekvivalens a ' {} ' (X) kifejezéssel.)

Példafutás

```
| ?- {2*X+3*Y=8}.
```

```
X = 1, Y = 2 ? ;
```

```
X = 4, Y = 0 ? ;
```

```
no
```

```
| ?- {X*2+1=28}.
```

```
no
```

```
| ?- {X*X+Y*Y=25, X > Y}.
```

```
X = 4, Y = 3 ? ;
```

```
X = 5, Y = 0 ? ;
```

```
no
```

Prolog háttér: blokkolás, korutinszervezés

Blokk-deklarációk SICStusban

Egy eljárásra előírhatjuk, hogy mindaddig, amíg egy ún. blokkolási feltétel fennáll, az eljárás függesztődjék fel. Példa:

```
:- block p(-, ?, -, ?, ?).
```

Jelentése: ha az első és a harmadik argumentum is behelyettesítetlen változó (blokkolási feltétel), akkor a `p` hívás felfüggesztődik.

Ugyanarra az eljárásra több vagylagos feltétel is szerepelhet, pl.

```
:- block p(-, ?), p(?, -).
```

Blokk-deklarációk haszna

- Adatfolyam-programozás (lásd Hamming probléma, Prolog jegyzet)
- Generál és ellenőriz programok gyorsítása
- Végtelen választási pontok kiküszöbölése

Biztonságos `append/3`, blokk-deklarációval

```
:- block append(-, ?, -).  
% blokkol, ha az első és a harmadik argumentum  
% egyaránt behelyettesítetlen  
append([], L, L).  
append([X|L1], L2, [X|L3]) :-  
    append(L1, L2, L3).
```

Példa korutinszervezésre: többirányú összeadás

```
% X+Y=Z, ahol X, Y és Z természetes számok.
% Bármelyik argumentum lehet behelyettesíthető.
plusz(X, Y, Z) :-
    append(A, B, C),
    len(A, X),
    len(B, Y),
    len(C, Z).

% L hossza Len.
len(L, Len) :-
    len(L, 0, Len).

:- block len(-, ?, -).
% L lista hossza Len-Len0. Len0 mindig ismert.
len(L, Len0, Len) :-
    nonvar(Len), !, Len1 is Len-Len0,
    length(L, Len1).
len(L, Len0, Len) :-
    % nonvar(L), % a blokkolási feltétel miatt!
    ( L == [] -> Len = Len0
    ; L = [_|L1],
      Len1 is Len0+1, len(L1, Len1, Len)
    ).

| ?- plusz(X, Y, 2).
X = 0, Y = 2 ? ;
X = 1, Y = 1 ? ;
X = 2, Y = 0 ? ;
no
| ?- plusz(X, X, 8).
X = 4 ? ;
no
| ?- plusz(X, 1, Y), plusz(X, Y, 20).
no
```

További korutinszervező eljárások

Hívások késleltetése

`freeze(X, Hivas)`

Hivast felfüggeszti mindaddig, amíg X behelyettesíthetetlen változó.

`dif(X, Y)`

X és Y nem egyesíthető. Mindaddig felfüggesztődik, amíg ez el nem dönthető.

`when(Feltétel, Hívás)`

Blokkolja a Hívást mindaddig, amíg a Feltétel igazzá nem válik. Itt a Feltétel egy (nagyon) leegyszerűsített Prolog cél, amelynek szintaxisa:

```
CONDITION ::= nonvar(X) | ground(X) | ?=(X,Y) |  
             CONDITION, CONDITION |  
             CONDITION; CONDITION
```

(`ground(X)` jelentése: X, tömör, azaz nem tartalmaz (behelyettesíthetetlen) változót

`?=(X,Y)` jelentése: X és Y egyesíthetősége eldönthető.)

Példa:

```
| ?- when( ((nonvar(X);?=(X,Y)),ground(T)),  
          process(X,Y,T)).
```

Késleltetett hívások lekérdezése

`frozen(X, Hivas)`

Az X változó miatt felfüggesztett hívás(oka)t egyesíti Hivas-sal.

`call_residue(Hivas, Maradék)`

Hivas-t végrehajtja, és ha a sikeres lefutás után maradnak felfüggesztett hívások, akkor azokat visszaadja Maradékban. Pl.

```
| ?- call_residue((dif(X, f(Y)), X=f(Z)), Maradek).  
X = f(Z),  
Maradek = [[Y,Z]-(prolog:dif(f(Z),f(Y)))] ?
```

CLP(MiniNat) megvalósítása

Számábrázolás

- A korábbi `plusz/3` eljárásban egy N elemű listával ábrázoltuk az N számot (a listaelemek érdektelenek, általában behelyettesíthetően változók)
- Példa: a 2 szám ábrázolása: $[_ , _] \equiv . (_ , . (_ , []))$.
- Hagyjuk el a felesleges változókat, akkor a 2 szám ábrázolása: $. (. ([]))$.
- Itt a $[]$ jelenti a 0 számot, a $. (X)$ struktúra az X szám rákövetkezőjét (a nála 1-gyel nagyobb számot).
- Ez tulajdonképpen a Peano féle számábrázolás, ha a $. /1$ helyett az $s/1$ funktort, a $[]$ helyett a 0 konstanst használjuk.
- A CLP(MiniNat) megvalósításában a Peano számábrázolást használjuk, tehát; $0 = 0$; $1 = s(0)$; $3 = s(s(s(0)))$ stb.

Összeadás és kivonás

```
% plusz(X, Y, Z): X+Y=Z (Peano számokkal).
:- block plusz(-, ?, -).
plusz(0, Y, Y).
plusz(s(X), Y, s(Z)) :-
    plusz(X, Y, Z).

% +(X, Y, Z): X+Y=Z (Peano számokkal). Hatékonyabb, mert
% továbblép, ha bármelyik argumentum behelyettesített.
:- block +(-, -, -).
+(X, Y, Z) :-
    var(X), !, plusz(Y, X, Z). % \+((var(Y),var(Z)))
+(X, Y, Z) :-
    /* nonvar(X), */ plusz(X, Y, Z).

% X-Y=Z (Peano számokkal).
-(X, Y, Z) :-
    +(Y, Z, X).
```


CLP(MiniNat) megvalósítása (folyt.)

A szorzás művelet megvalósítási elvei:

- Felfüggesztjük mindaddig, míg legalább egy tényező vagy a szorzat ismertté nem válik.
- Ha az egyik tényező ismert, visszavezetjük ismételt összeadásra.
- Ha a szorzat ismert (N), az egyik tényezőre végigpróbáljuk az $1, 2, \dots, N$ értékeket, ezáltal ismételt összeadásra visszavezethetővé tesszük.

```
% X*Y=Z. Blokkol, ha nincs tömör argumentuma.
*(X, Y, Z) :-
    when( (ground(X);ground(Y);ground(Z)),
          szorzat(X, Y, Z)).

% X*Y=Z, ahol legalább az egyik argumentum tömör.
szorzat(X, Y, Z) :-
    (   ground(X) -> szor(X, Y, Z)
    ;   ground(Y) -> szor(Y, X, Z)
    ;   /* Z tömör! */
        Z == 0 -> szorzatuk_nulla(X, Y)
    ;   +(X, _, Z), % X =< Z, vö. between(1, Z, X)
        szor(X, Y, Z)
    ).

% X*Y=0.
szorzatuk_nulla(X, Y) :-
    ( X = 0 ; Y = 0 ).

% szor(X, Y, Z): X*Y=Z, X tömör.
% Y-nak az (ismert) X-szeres összeadása adja ki Z-t.
szor(0, _X, 0).
szor(s(X), Y, Z) :-
    +(Z1, Y, Z),
    szor(X, Y, Z1).
```

CLP(MiniNat) megvalósítása: (folyt. 2)

A korlátok végrehajtása

- A funkcionális alakban megadott korlátokat a $+ / 3$, $- / 3$, $* / 3$ hívásokból álló célsorozattá alakítjuk, majd ezt a célsorozatot meghívjuk.
- Például a $\{X*Y+2=Z\}$ korlát lefordított alakja:
 $*(X, Y, _A), +(_A, s(s(0)), Z),$
- Az $\{X =< Y\}$ korlátot az $\{X+_ = Y\}$ korlátra, az $\{X < Y\}$ korlátot pedig az $\{X+s(_) = Y\}$ korlátra vezetjük vissza

```
% {Korlat}: Korlat fennáll.  
{Korlat} :-  
    korlat_cel(Korlat, Cel), call(Cel).
```

Korlátok fordítása

```
% korlat_cel(Korlat, Cel): Korlat végrehajtható  
% alakja a Cel célsorozat.  
korlat_cel(Kif1=Kif2, (C1,C2)) :-  
    kiertekel(Kif1, E, C1),  
    kiertekel(Kif2, E, C2).  
korlat_cel(Kif1 =< Kif2, Cel) :-  
    korlat_cel(Kif1+_ = Kif2, Cel).  
korlat_cel(Kif1 < Kif2, Cel) :-  
    korlat_cel(s(Kif1) =< Kif2, Cel).  
korlat_cel(Kif1 >= Kif2, Cel) :-  
    korlat_cel(Kif2 =< Kif1, Cel).  
korlat_cel(Kif1 > Kif2, Cel) :-  
    korlat_cel(Kif2 < Kif1, Cel).  
korlat_cel((K1,K2), (C1,C2)) :-  
    korlat_cel(K1, C1),  
    korlat_cel(K2, C2).
```

CLP(MiniNat) megvalósítása: (folyt. 3)

Kifejezések fordítása

- Egy $Kif1 \ Op \ Kif2$ kifejezés lefordított alakja egy három részből álló célsorozat, amely egy E változóban állítja elő a kifejezés eredményét:
 - első rész: $Kif1$ értékét pl. A -ban előállító cél(sorozat).
 - második rész: $Kif2$ értékét pl. B -ban előállító cél(sorozat).
 - harmadik rész: az $Op(A, B, E)$ hívás (ahol Op a $+$, $-$, $*$ jelek egyike).
- Egy szám lefordított formája az ő Peano alakja.
- Minden egyéb (változó, vagy már Peano alakú szám) változatlan marad a fordításkor.

```
% kiertekel(Kif, E, Cel): A Kif aritmetikai kifejezés  
% értékét E-ben előállító cél Cel.
```

```
% Kif egészekből a +, -, és * operátorokkal épül fel.
```

```
kiertekel(Kif, E, (C1,C2,Rel)) :-
```

```
    nonvar(Kif),  
    Kif =.. [Op,Kif1,Kif2], !,  
    kiertekel(Kif1, E1, C1),  
    kiertekel(Kif2, E2, C2),  
    Rel =.. [Op,E1,E2,E].
```

```
kiertekel(N, Kif, true) :-
```

```
    number(N), !,  
    int_to_peano(N, Kif).
```

```
kiertekel(Kif, Kif, true).
```

```
% int_to_peano(N, P): N természetes szám Peano alakja P.
```

```
int_to_peano(0, 0).
```

```
int_to_peano(N, s(P)) :-
```

```
    N > 0, N1 is N-1,  
    int_to_peano(N1, P).
```

Prolog háttér: kifejezések testreszabott kiírása

`print/1`

Alapértelmezésben azonos `write`-tal. Ha a felhasználó definiál egy `portray/1` eljárást, akkor a rendszer minden a `print`-tel kinyomtatandó részkifejezésre meghívja `portray`-t. Ennek sikere esetén feltételezi, hogy a kiírás megtörtént, meghíúsulás esetén maga írja ki a részkifejezést.

A rendszer a `print` eljárást használja a változó-behelyettesítések és a nyomkövetés kiírására!

`portray/1`

Igaz, ha `Kif` kifejezést a Prolog rendszernek nem kell kiírnia. Alkalmas formában kiírja a `Kif` kifejezést.

Ez egy felhasználó által definiálandó (*kampó*) eljárás (hook predicate).

```
% Peano számok kiírásának formázása
```

```
user:portray(Peano) :-  
    peano_to_int(Peano, 0, N), write(N).
```

```
% A Peano Peano-szám értéke N-N0.
```

```
peano_to_int(Peano, N0, N) :-  
    nonvar(Peano),  
    ( Peano == 0 -> N = N0  
    ; Peano = s(P),  
      N1 is N0+1,  
      peano_to_int(P, N1, N)  
    ).
```

```
% felfüggesztett célok kiíratásának formázása
```

```
user:portray(user:Rel) :-  
    Rel =.. [Op,A,B,C],  
    ( Op = (+) ; Op = (-) ; Op = (*) ),  
    Fun =.. [Op,A,B],  
    print({Fun=C}).
```

CLP(MiniNat) használata — példa

```
:- block fact(-,-).
fact(N, F) :-
    {N = 0, F = 1}.
fact(N, F) :-
    {N >= 1, N1 = N-1},
    fact(N1, F1),
    {F = N*F1}.

| ?- fact(6, F).
F = 720 ? ; no

| ?- fact(8, F).
F = 40320 ? ; no

| ?- fact(F, 6).
F = 3 ? ; no

| ?- fact(F, 24).
F = 4 ? ;
! Resource error: insufficient memory

| ?- fact(F, 10).
no

| ?- fact(F, 11).
! Resource error: insufficient memory

| ?- {X*X+Y*Y=25, X>Y}.
X = 4, Y = 3 ? ;
X = 5, Y = 0 ? ;
X = 5, Y = 0 ? ;
no
```

Prolog háttér: programok előfeldolgozása

Kampó eljárások a fordítási idejű átalakításhoz:

- `term_expansion(+Kif, -Klózok)`: Minden betöltő eljárás (`consult`, `compile` stb.) által beolvasott kifejezésre a rendszer meghívja. A második, kimenő paraméterben várja a transzformált alakot (lehet lista is). Meghiúsulás esetén változtatás nélkül veszi fel a kifejezést klózként.
- `goal_expansion(+Cél, +Modul, -ÚjCél)`: Minden a beolvasott programban (vagy feltett kérdésben) előforduló részcélra meghívja a rendszer. A harmadik, kimenő paraméterben várja a transzformált alakot (lehet konjunkció). Meghiúsulás esetén változtatás nélkül hagyja a célt.

CLP(MiniNat) továbbfejlesztése `goal_expansion` használatával

- A funkcionális alak átalakítása a betöltés alatt is elvégezhető:

```
user:goal_expansion({Korlat}, _, Cel) :-  
    korlat_cel(Korlat, Cel).
```

- A faktoriális példa betöltött alakja (a `true` hívások elhagyása után):

```
fact(0, s(0)).  
fact(N, F) :-  
    +(s(0), _, N),      % N >= 1  
    -(N, s(0), N1),    % N1 = N-1  
    *(N, F1, F),       % F = N*F1  
    fact(N1, F1).
```

- Vigyázat! Az így előálló kód már nem foglalkozik a számok Peano-alakra hozásával:

```
| ?- fact(N, 120).          --> no  
| ?- {F=120}, fact(N, F).  --> F = 120, N = 5 ? ; no
```

Megjegyzés: a faktoriális példában nincs mérhető gyorsulás

CLP(MiniNat) javított változatai

A nulla szorzat problémája

```
| ?- {X*X=0}.  
X = 0 ? ; X = 0 ? ; no
```

A probléma 1. javítása

```
% X*Y=0, ahol X és Y Peano számok.  
szorzatuk_nulla(X, Y) :-  
    ( X = 0  
      ; X \== Y, Y = 0  
    ).
```

```
| ?- {X*X=0}.  
X = 0 ? ; no
```

```
| ?- {X*Y=0}, X=Y.  
X = 0, Y = 0 ? ;  
X = 0, Y = 0 ? ; no
```

A probléma 2. javítása

```
% X*Y=0, ahol X és Y Peano számok.  
szorzatuk_nulla(X, Y) :-  
    ( X = 0  
      ; dif(X, 0), Y = 0  
    ).
```

```
| ?- {X*Y=0}, X=Y.  
X = 0, Y = 0 ? ; no
```

CLP(MiniNat) javított változatai (folyt)

Az erőforrás probléma

- A `fact(N, F1)` hívás a második klózzal illesztve a $\{F1=N \cdot F1\}$ feltételre vezetődik vissza. Ez két megoldást generál ($N=1, F1=1$, ill. $N=11, F1=1$). Ezekre a behelyettesítések felébred a rekurzív `fact` hívás először a `fact(0, F1)` majd a `fact(10, 1)` paraméterekkel.
- A `fact/2` második klóza ez utóbbit mohón értékeli ki: kiszámolná $10!$ -t, és csak ezután egyesítené 1 -gyel. Azonban a $10!$ kiszámolásához (Peano számként) kevés a memória :- (.
- A probléma javítása: a szorzat-feltételt tegyük a rekurzív `fact/2` hívás elé.

```
:- block fact(-,-).
fact(N, F) :- {N = 0, F = 1}.
fact(N, F) :-
    {N >= 1, N1 = N-1, F = N*F1},
    fact(N1, F1).
```

```
| ?- fact(N, 24).      ----->    N = 4 ? ; no
```

- Azonban az alábbi cél futása még így is kivárthatatlan ...

```
| ?- fact(N, 720).    ----->    N = 6 ? ;
```

Megjegyzések

- Egy korlát-programban minél később célszerű választási pontot csinálni.
- Ideálisan csak az összes korlát felvétele után kezdjük meg a keresést.
- Megoldás: egy külön keresési fázis (az ún. címkézés, labeling):

```
program :-
    korlátok_felvétele(...), labeling([V1, ..., VN]).
```

- CLP(MiniNat)-ban az ismertetett eszközökkel ez nehezen megoldható, de
- CLP(MiniB) esetén (lásd 1. kis házi feladat) könnyen készíthető ilyen `labeling/1` eljárás.

1. kis házi feladat: CLP(MiniB) megvalósítása

CLP(MiniB) jellemzése

- **Tartomány:** logikai értékek (1 és 0, igaz és hamis)
- **Függvények** (egyben korlát-relációk):
 - $\sim P$ P hamis (*negáció*).
 - $P * Q$ P és Q mindegyike igaz (*konjunkció*).
 - $P + Q$ P és Q legalább egyike igaz (*diszjunkció*).
 - $P \# Q$ P és Q pontosan egyike igaz (*kizáró vagy*).
 - $P = \backslash = Q$ Ugyanaz mint $P \# Q$.
 - $P = := Q$ Ugyanaz mint $\sim(P \# Q)$.

A megvalósítandó eljárások

- `sat (Kif)`, ahol *Kif* változókból, a 0, 1 konstansokból a fenti műveletekkel felépített logikai kifejezés. Jelentése: A *Kif* logikai kifejezés igaz. A `sat/1` eljárás ne hozzon létre választási pontot! A benne szereplő változók behelyettesítése esetén minél előbb ébredjen fel, és végezze el a megfelelő következtetéseket (lásd a példákat alább)!
- `count (Es, N)`, ahol *Es* egy (változó-)lista, *N* adott természetes szám. Jelentése: Az *Es* listában pontosan *N* olyan elem van, amelynek értéke 1.
- `labeling (Változók)`. Behelyettesíti a *Változókat* 0, 1 értékekre. Visszalépés esetén felsorolja az összes lehetséges értéket.

Futási példák

```
| ?- sat(A*B =:= (~A)+B).  
      ---> <...felfüggesztett célok...> ? ; no  
| ?- sat(A*B =:= (~A)+B), labeling([A,B]).  
      ---> A = 1, B = 0 ? ; A = 1, B = 1 ? ; no  
| ?- sat((A+B)*C=\=A*C+B), sat(A*B).  
      ---> A = 1, B = 1, C = 0 ? ; no  
| ?- count([A,A,B], 2). ---> <...felfüggesztett célok...> ? ; no  
| ?- count([A,A,B], 2), labeling([A]).  
      ---> A = 1, B = 0 ? ; no  
| ?- count([A,A,B,B], 3), labeling([A,B]).  
      ---> no  
| ?- sat(~A =:= A). ---> no
```

1. kis házi feladat: egy kis segítség

```
:- op(100, fx, ~).
```

```
~(A, B) :-  
    when( (nonvar(A); nonvar(B); ?=(A,B)),  
          not(A,B)  
    ).
```

```
not(A, NA) :-  
    ( nonvar(A) -> NA is 1-A  
      ; nonvar(NA) -> A is 1-NA  
      ; A == NA -> fail  
    ).
```

```
| ?- trace, ~(A, A).  
1 1 Call: ~(A,A) ?  
2 2 Call: when((nonvar(A);nonvar(A);?=(A,A)),not(A,A)) ?  
3 3 Call: not(A,A) ?  
4 4 Call: nonvar(A) ?  
4 4 Fail: nonvar(A) ?  
5 4 Call: nonvar(A) ?  
5 4 Fail: nonvar(A) ?  
6 4 Call: A==A ?  
6 4 Exit: A==A ?  
3 3 Fail: not(A,A) ?  
2 2 Fail: when((nonvar(A);nonvar(A);?=(A,A)),not(A,A)) ?  
1 1 Fail: ~(A,A) ?
```

no

```
| ?- sat(A*A::=B).
```

B = A ? ; no

```
| ?- sat(A#A::=B).
```

B = 0 ? ; no

```
| ?- sat(A+B::=C), A=B.
```

B = A, C = A ? ; no

CLP rendszerek a nagyvilágban

Néhány implementáció

- clp(R) — az első CLP(X) rendszer (Monash Univ, Australia, IBM Yorktown Heights és CMU)
- CHIP — FD, Q és B (ECRC, München, Cosytec, Franciaó.); CHARME (Bull); Decision Power (ICL)
- Prolog III, Prolog IV (PrologIA, Marseille), Q (nem-lineáris is), B, FD, listák, intervallumok
- ILOG solver (ILOG, Franciaó.) — C++ könyvtár: R (nem-lineáris is), FD, halmazok
- SICStus Prolog (SICS, Svédo.) — R/Q, FD, B, CHR
- GNU Prolog (INRIA, Franciaó.) — FD (C-re fordít)
- Oz (DFKI, Németo.) — korlát alapú elosztott funkcionális nyelv.

Kommerciális rendszerek (a fentiek között)

- ILOG, CHIP, Prolog III–IV, SICStus
- a szakma óriása: ILOG
 - szakterület: CLP + vizualizációs eszközök + szabályalapú eszközök
 - felvásárolta az egyik vezető operációkutatási céget, a CPLEX-et
 - 400 munkatárs 7 országban
 - 55M USD éves bevétel
 - NASDAQ-on jegyzett

Mire használják a CLP rendszereket

Ipari erőforrás optimalizálás

- termék- és gépkonfiguráció
- gyártásütemezés
- emberi erőforrások ütemezése
- logisztikai tervezés

Közlekedés, szállítás

- repülőtéri allokációs feladatok (beszállókapu, poggyász-szalag stb.)
- repülő-személyzet járatokhoz rendelése
- menetrendkészítés
- forgalomtervezés

Távközlés, elektronika

- GSM átjátszók frekvencia-kiosztása
- lokális mobiltelefon-hálózat tervezése
- áramkörtervezés és verifikálás

Egyéb

- szabászati alkalmazások
- grafikus megjelenítés megtervezése
- multimédia szinkronizáció
- légifelvételek elemzése

A CLP(\mathcal{X}) séma

Egy adott CLP(\mathcal{X}) meghatározásakor meg kell adni

- a korlát-következtetés tartományát,
- a korlátok szintaxisát és jelentését (függvények, relációk),
- a korlát-megoldó algoritmust.

A korlátok osztályozása

- *egyszerű korlátok* — a korlát-megoldó azonnal tudja kezelni őket;
- *összetett korlátok* — felfüggesztve, démonként várnak arra, hogy a korlát-megoldónak segíthessenek.

A CLP(\mathcal{X}) korlát-megoldók közös vonása: a *korlát tár*

- A korlát tár *konzisztens* korlátok halmaza (konjunkciója).
- A korlát tár elemei egyszerű korlátok.
- A közönséges Prolog végrehajtás során a kurrens célsorozat mellett a CLP(\mathcal{X}) rendszer nyilvántartja a korlát tár állapotát:
 - amikor a végrehajtás egy egyszerű korláthoz ér, akkor azt a megoldó megpróbálja hozzávenni a tárhoz;
 - ha az új korlát hozzávételével a tár konzisztens marad, akkor ez a redukciós lépés sikeres és a tár kibővül az új korláttal;
 - ha az új korlát hozzávételével a tár inkonzisztenssé válna, akkor (nem kerül be a tárba és) megghiúsulást, azaz visszalépést okoz;
 - visszalépés esetén a korlát tár is visszaáll a korábbi állapotába.
- a összetett korlátok démonként (ágensként) várákoznak arra, hogy:
 - a. egyszerű korláttá váljanak
 - b. a tárat egy egyszerű következményükkel bővíthessék (az ún. erősítés)

A SICStus clp(Q,R) könyvtárak

A clpq/clpr könyvtárak

- Tartomány:
 - clpr: lebegőpontos számok
 - clpq: racionális számok
- Függvények:
 - + - * / min max pow exp (kétargumentumúak, pow \equiv exp),
 - + - abs sin cos tan (egyargumentumúak).
- Korlát-relációk:
 - = ::= < > =< >= =\= (= \equiv ::=)
- Primitív korlátok (korlát tár elemei):
 - lineáris kifejezéseket tartalmazó relációk
- Korlát-megoldó algoritmus:
 - lineáris programozási módszerek: Gauss elimináció, szimplex módszer

A könyvtár betöltése:

- `use_module(library(clpq)),` vagy
- `use_module(library(clpr))`

A fő beépített eljárás

- $\{ \textit{Korlát} \}$, ahol *Korlát* változókból és (egész vagy lebegőpontos) számokból a fenti műveletekkel felépített reláció, vagy ilyen relációknak a vessző (,) operátorral képzett konjunkciója.

Példafutás a SICStus clpq könyvtárával

Példafutás

```
| ?- use_module(library(clpq)).
{loading .../library/clpq.q1...}
...

| ?- {X=Y+4, Y=Z-1, Z=2*X-9}.
X = 6, Y = 2, Z = 3 ?      % lineáris egyenlet

| ?- {X+Y+9<4*Z, 2*X=Y+2, 2*X+4*Z=36}.
                                % lineáris egyenlőtlenség
{X<29/5}, {Y= -2+2*X}, {Z=9-1/2*X} ?
                                % az eredmény: a tár állapota

| ?- {(Y+X)*(X+Y)/X = Y*Y/X+100}.
{X=100-2*Y} ?                % lineárisá egyszerűsíthető

| ?- {(Y+X)*(X+Y) = Y*Y+100*X}.
                                % így már nem lineáris
clpq:{2*(X*Y)-100*X+X^2=0} ?
                                % a clpq modul-prefix jelzi, hogy
                                % felfüggesztett összetett
                                % hívásról van szó

| ?- {exp(X+Y+1,2) = 3*X*X+Y*Y}.
                                % nem lineáris...
clpq:{1+2*X+2*(Y*X)-2*X^2+2*Y=0} ?

| ?- {exp(X+Y+1,2) = 3*X*X+Y*Y}, X=Y.
X = -1/4, Y = -1/4 ?        % így már igen...

| ?- {2 = exp(8, X)}.        % nem-lineárisak is
                                % megoldhatók
X = 1/3 ?
```

Összetett korlátok kezelése CLP(Q)-ban

Példa várakozó ágensre

```
| ?- {X =< Y}, {X*(Y+1) > X*X+Z},  
      ( Z = X*(Y-X), {Y < 0}  
      ; Y = X  
      ).
```

Y = X, {X-Z>0} ? ; no

A végrehajtás lépései

```
| ?- {X =< Y}, {X*(Y+1) > X*X+Z}.  
      {X-Y=<0}, clpq:{Z-X-Y*X+X^2<0} ?
```

```
| ?- {X =< Y}, {X*(Y+1) > X*X+Z}, Z = X*(Y-X).  
      Z = X*(Y-X), {X-Y=<0}, {X>0} ?
```

```
| ?- {X =< Y}, {X*(Y+1) > X*X+Z}, Z = X*(Y-X), {Y < 0}.  
      no
```

```
| ?- {X =< Y}, {X*(Y+1) > X*X+Z}, Y = X.  
      Y = X, {X-Z>0} ?
```

Példa egy lehetséges erősítési lépésre

- A tár tartalma: $X > 3$.
- A végrehajtandó összetett korlát: $Y > X*X$.
- A korlátot a CLP megoldó nem tudja felvenni a tárba, de egy *következményét*, pl. az $Y > 9$ korlátot felvehetné!
- Az erősítés után az eredeti összetett korlát továbbra is démonként kell lebegjen!
- **Fontos megjegyzés:** a CLP(Q/R) rendszer **nem** hajtja végre a fenti következtetést, és általánosan semmiféle erősítést nem végez.

Egy összetettebb példa: hiteltörlesztés

```
% Hiteltörlesztés számítása: P összegű hitelt
% Time hónapon át évi IntRate kamat mellett havi MP
% részletekben törlesztve Bal a maradványösszeg.
mortgage(P, Time, IntRate, Bal, MP):-
    {Time > 0, Time =< 1,
     Bal = P*(1+Time*IntRate/1200)-Time*MP}.
mortgage(P, Time, IntRate, Bal, MP):-
    {Time > 1},
    mortgage(P*(1+IntRate/1200)-MP,
              Time-1, IntRate, Bal, MP).

| ?- mortgage(100000,180,12,0,MP).
           % 100000 Ft hitelt 180
           % hónap alatt törleszt 12%-os
           % kamatra, mi a havi részlet?
MP = 1200.1681 ?

| ?- mortgage(P,180,12,0,1200).
           % ugyanez visszafelé
P = 99985.9968 ?

| ?- mortgage(100000,Time,12,0,1300).
           % 1300 Ft a törlesztőrészlet,
           % mi a törlesztési idő?
Time = 147.3645 ?

| ?- mortgage(P,180,12,Bal,MP).

{MP=0.0120*P-0.0020*Bal} ?

| ?- mortgage(P,180,12,Bal,MP), ordering([P,Bal,MP]).

{P=0.1668*Bal+83.3217*MP} ?
```

További könyvtári eljárások

`entailed(Korlát)` — Korlát levezethető a jelenlegi tárból.

`inf(Kif, Inf)` ill. `sup(Kif, Sup)` — kiszámolja `Kif` infimumát ill. szuprémumát, és egyesíti `Inf`-fel ill. `Sup`-pal. Példa:

```
| ?- { 2*X+Y =< 16, X+2*Y =< 11, X+3*Y =< 15,  
      Z = 30*X+50*Y  
      }, sup(Z, Sup).
```

`Sup = 310, {....}`

`minimize(Kif)` ill. `maximize(Kif)` — kiszámolja `Kif` infimumát ill. szuprémumát, és egyenlővé teszi `Kif`-fel. Példa:

```
| ?- { 2*X+Y =< 16, X+2*Y =< 11, X+3*Y =< 15,  
      Z = 30*X+50*Y  
      }, maximize(Z).
```

`X = 7, Y = 2, Z = 310`

`bb_inf(Egészek, Kif, Inf)` — kiszámolja `Kif` infimumát, azzal a további feltétellel, hogy az `Egészek` listában levő minden változó egész (ún. „Mixed Integer Optimisation Problem”).

```
| ?- {X >= 0.5, Y >= 0.5}, inf(X+Y, I).
```

`I = 1, {Y>=1/2}, {X>=1/2} ?`

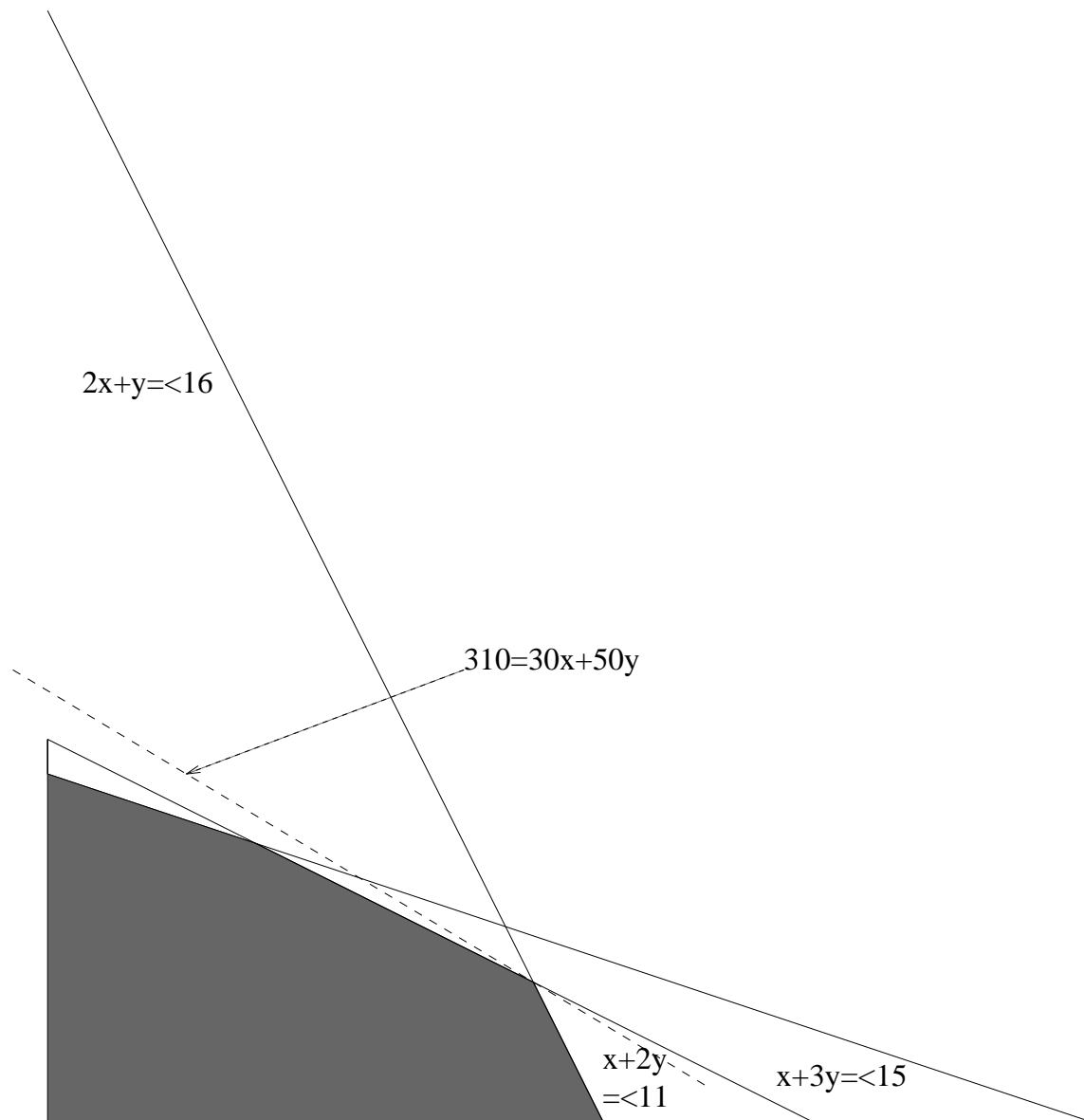
```
| ?- {X >= 0.5, Y >= 0.5}, bb_inf([X,Y], X+Y, I).
```

`I = 2, {X>=1/2}, {Y>=1/2} ?`

`ordering(V1 < V2)` — A `V1` változó előbb szerepeljen az eredmény-korlátban mint a `V2` változó.

`ordering([V1,V2,...])` — `V1, ...` ebben a sorrendben szerepeljen az eredmény-korlátban.

Szélsőérték-számítás grafikus illusztrálása

| ?- $\{ 2 \cdot X + Y \leq 16, X + 2 \cdot Y \leq 11, X + 3 \cdot Y \leq 15, Z = 30 \cdot X + 50 \cdot Y \}$, $\text{sup}(Z, \text{Sup})$.

$\text{Sup} = 310, \{ Z = 30 \cdot X + 50 \cdot Y \}, \{ X + 1/2 \cdot Y \leq 8 \}, \{ X + 3 \cdot Y \leq 15 \}, \{ X + 2 \cdot Y \leq 11 \}$

További részletek

Projekció

% Az (X,Y) pont az (1,2) (1,4) (2,4) pontok
% által kifeszített háromszögben van.

hszogben(X,Y) :-

```
{ X=1*L1+1*L2+2*L3,  
  Y=2*L1+4*L2+4*L3,  
  L1+L2+L3=1, L1>=0, L2>=0, L3>=0 }.
```

```
| ?- hszogben(X,Y).  
           {Y=<4}, {X>=1}, {X-1/2*Y=<0} ?
```

```
| ?- hszogben(_, Y).  
           {Y=<4}, {Y>=2} ?
```

```
| ?- hszogben(X, _).  
           {X>=1}, {X=<2} ?
```

Belső ábrázolás

clpr — lebegőpontos szám; clpq — rat(*Számláló*, *Nevező*), ahol
Számláló és *Nevező* relatív prímek. Például clpq-ban:

```
| ?- {X=0.5}, X=0.5.  
no  
| ?- {X=0.5}, X=1/2.  
no  
| ?- {X=0.5}, X=rat(2,4).  
no  
| ?- {X=0.5}, X=rat(1,2).  
X = 1/2 ?  
| ?- {X=5}, X=5.  
no  
| ?- {X=5}, X=rat(5,1).  
X = 5 ?
```

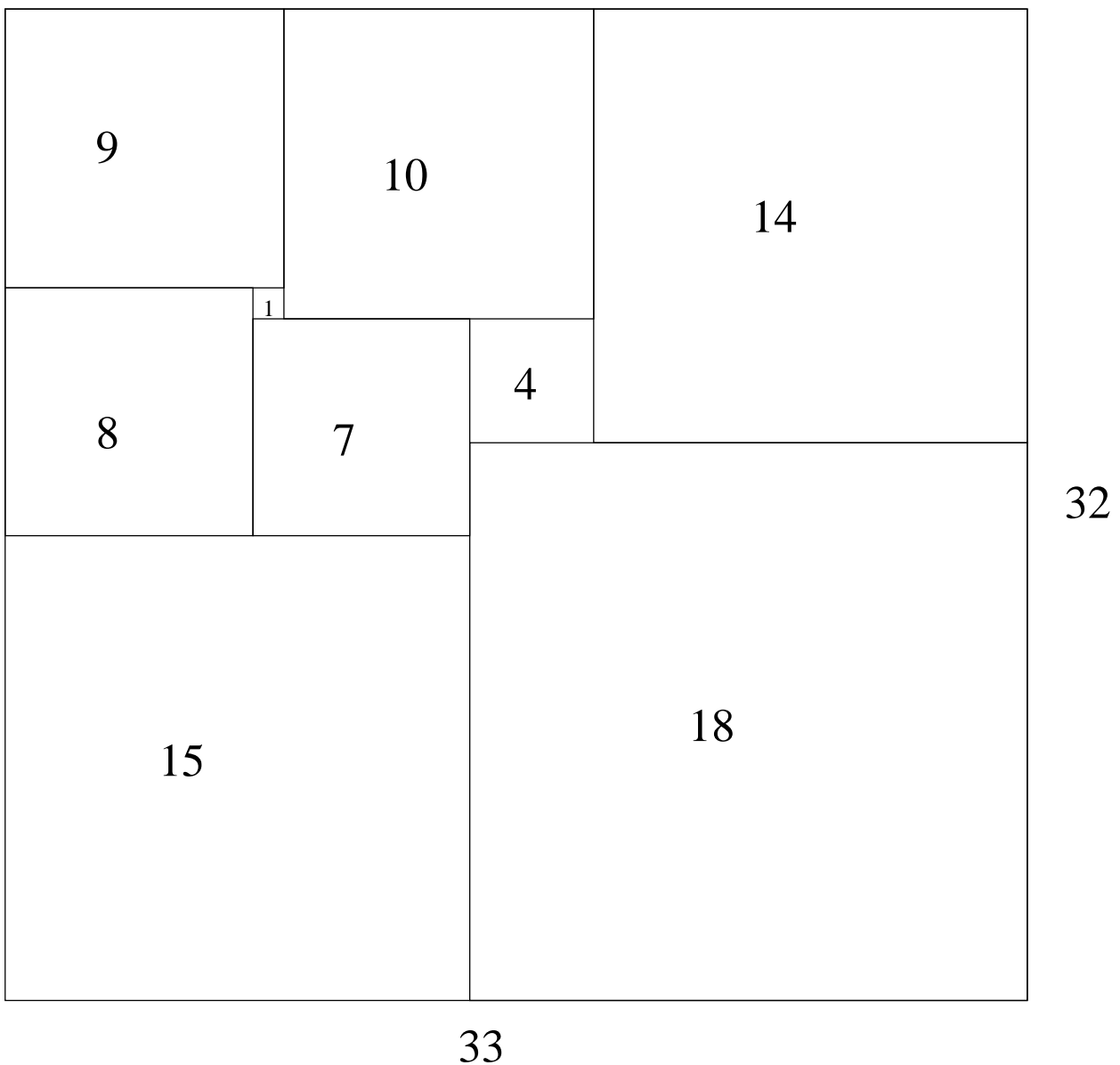
Egy nagyobb CLP(Q) feladat: Tökéletes téglalapok

A feladat

- egy olyan téglalap keresése
- amely kirakható páronként különböző oldalú négyzetekből

Egy megoldás

(a legkevesebb, 9 darab négyzet felhasználásával)

Tökéletes téglalapok — CLP(Q) megoldás

```
% Colmerauer A.: An Introduction to Prolog III,  
% Communications of the ACM, 33(7), 69-90, 1990.  
  
% Rectangle 1 x Width is covered by distinct  
% squares with sizes Ss.  
filled_rectangle(Width, Ss) :-  
    { Width >= 1 }, distinct_squares(Ss),  
    filled_hole([-1,Width,1], _, Ss, []).  
  
% distinct_squares(Ss): All elements of Ss are distinct.  
distinct_squares([]).  
distinct_squares([S|Ss]) :-  
    { S > 0 }, outof(Ss, S), distinct_squares(Ss).  
  
outof([], _).  
outof([S|Ss], S0) :- { S =\= S0 }, outof(Ss, S0).  
  
% filled_hole(L0, L, Ss0, Ss): Hole in line L0  
% filled with squares Ss0-Ss (diff list) gives line L.  
% Def: h(L): sum of lengths of vertical segments in L.  
% Pre: All elements of L0 except the first >= 0.  
% Post: All elems in L >=0, h(L0) = h(L).  
filled_hole(L, L, Ss, Ss) :-  
    L = [V|_], {V >= 0}.  
filled_hole([V|HL], L, [S|Ss0], Ss) :-  
    { V < 0 }, placed_square(S, HL, L1),  
    filled_hole(L1, L2, Ss0, Ss1), { V1=V+S },  
    filled_hole([V1,S|L2], L, Ss1, Ss).  
  
% placed_square(S, HL, L): placing a square size S on  
% horizontal line HL gives (vertical) line L.  
% Pre: all elems in HL >=0  
% Post: all in L except first >=0, h(L) = h(HL)-S.  
placed_square(S, [H,V,H1|L], L1) :-  
    { S > H, V=0, H2=H+H1 },  
    placed_square(S, [H2|L], L1).  
placed_square(S, [S,V|L], [X|L]) :- { X=V-S }.  
placed_square(S, [H|L], [X,Y|L]) :-  
    { S < H, X= -S, Y=H-S }.
```

Tökéletes téglalapok: példafutás

```
% 600 MHz Pentium III
| ?- length(Ss, N), N > 1, statistics(runtime, _),
      filled_rectangle(Width, Ss),
      statistics(runtime, [_,MSec]).
```

```
N = 9, MSec = 8010, Width = 33/32,
Ss = [15/32,9/16,1/4,7/32,1/8,7/16,1/32,5/16,9/32] ? ;
```

```
N = 9, MSec = 1010, Width = 69/61,
Ss = [33/61,36/61,28/61,5/61,2/61,9/61,25/61,7/61,16/61] ? ;
```

```
N = 9, MSec = 10930, Width = 33/32,
Ss = [9/16,15/32,7/32,1/4,7/16,1/8,5/16,1/32,9/32] ?
```

Az outof hívás kihagyásával végzett futtatás

Kommentként közöljük az adott ágon generált korlátokat, a redundánsak elhagyásával.

```
| ?- filled_rectangle(W, [S1,S2,S3], [eqsq]).
```

```
S1 = 1/2, S2 = 1, S3 = 1/2, W = 3/2 ? ;           % 3 3 2 2 2 2
                                                    % 3 3 2 2 2 2
% {W=S1+S2}, {S2=<1}, {S1=S3},                  % 1 1 2 2 2 2
% {S2>=S1+S3}, {S1+S3>=1}.                      % 1 1 2 2 2 2
```

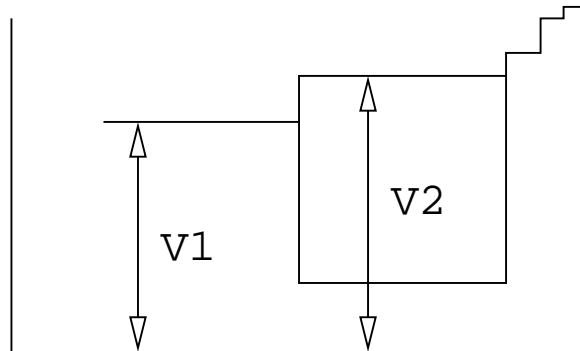
```
S1 = 1, S2 = 1/2, S3 = 1/2, W = 3/2 ? ;         % 1 1 1 1 3 3
                                                    % 1 1 1 1 3 3
% {W=S1+S2}, {S2=S3}, {S2+S3=<1},              % 1 1 1 1 2 2
% {S2+S3>=S1}, {S1>=1}.                        % 1 1 1 1 2 2
```

```
S1 = 1, S2 = 1, S3 = 1, W = 3 ? ; no
```

```
% {W=S1+S2+S3}, {S3=<1}, {S3>=S2},            % 1 1 2 2 3 3
% {S2>=S1}, {S1>=1}.                          % 1 1 2 2 3 3
```

Tökéletes téglalapok: választási pontok

Függőleges

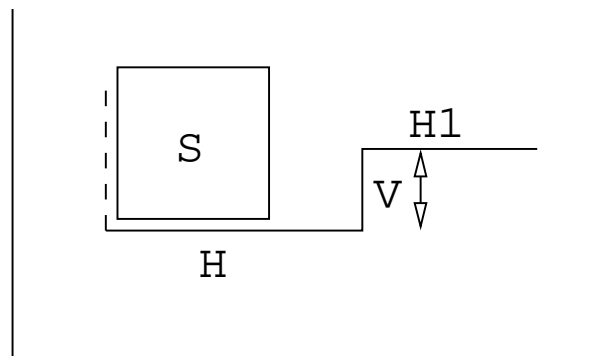

Függ. vál.

$$V1 < V2$$

$$V1 > V2$$

Vízszintes

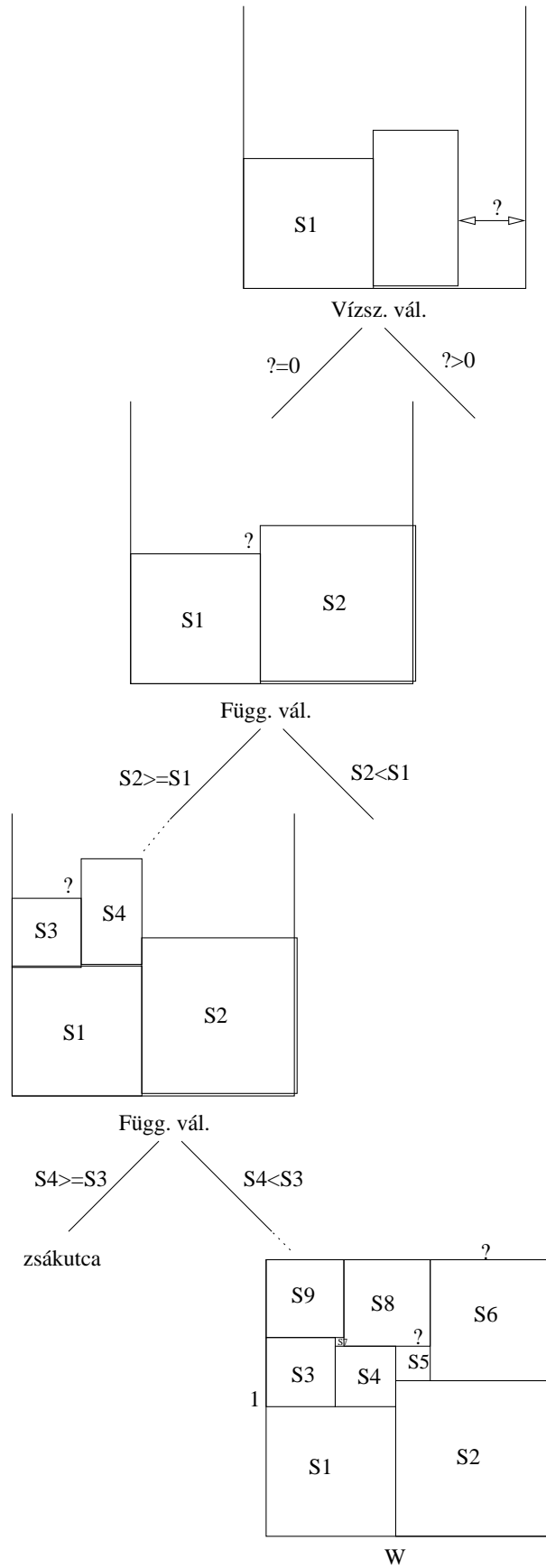
Vízsz. vál.

$$V=0, \\ S > H$$

$$S < H$$

$$S = H$$

Tökéletes téglalapok: a keresési tér szerkezete

A korlát logikai programozás elmélete

Egy CLP rendszer

- $\langle \mathcal{D}, \mathcal{F}, \mathcal{R}, \mathcal{S} \rangle$
- \mathcal{D} : egy tartomány (domain), pl. egészek (N), valósak (R), racionálisak(Q), Boole értékek (B), listák, füzérek (stringek) (+ a Prolog-fastruktúrák (Herbrand — H) tartománya)
- \mathcal{F} : \mathcal{D} -ben definiált függvényjeleknek egy halmaza, pl. +, −, *, ∨, ∧
- \mathcal{R} : \mathcal{D} -ben definiált relációjeleknek (korlátoknak) egy halmaza pl. =, ≠, <, ∈
- \mathcal{S} : egy korlát-megoldó algoritmus $\langle \mathcal{D}, \mathcal{F}, \mathcal{R} \rangle$ -re, azaz a \mathcal{D} tartományban az $\mathcal{F} \cup \mathcal{R}$ halmazbeli jelekből felépített korlátokra

CLP szintaxis és deklaratív szemantika

program

- klózok halmaza.

klóz

- szintaxis: $P :- G_1, \dots, G_n$, ahol mindegyik G_i vagy eljáráshívás, vagy korlát.
- deklaratív olvasat: P igaz, ha G_1, \dots, G_n mind igaz.

kérdés

- szintaxis: $?- G_1, \dots, G_n$
- válasz egy Q kérdésre: korlátoknak egy olyan konjunkciója, amelyből a kérdés következik.

CLP procedurális szemantika

Végrehajtási állapot

- $\langle G, s \rangle$
- G — cél/korlát sorozat
- s — korlát-tár: az eddig felhalmozott egyszerű korlátok konjunkciója (kezdetben üres)

Szükséges megkülönböztetés

- egyszerű korlát (c): amit a korlát-tár közvetlenül befogad ($\mathcal{F} \cup \mathcal{R}$ -től függ)
- összetett korlát (C): a tár nem tudja befogadni, de hathat a tárra

Klózok procedurális olvasata

- $P :- G_1, \dots, G_n$ jelentése: P megoldásához megoldandó G_1, \dots, G_n .

Végrehajtási invariánsok

- s konzisztens
- $G \wedge s \rightarrow Q$ (Q a kezdő kérdés)

Végrehajtás vége

- $\langle G_e, s_e \rangle$, ahol G_e -re nem alkalmazható egyetlen következtetési lépés sem.

A végrehajtás eredménye

- Az s_e korlát-tár, vagy annak a kérdésben szereplő változókra való „vetítése” (a többi változó egzisztenciális kvantálásával).
- A G_e fennmaradó (összetett) korlátok.

A CLP következtetés folyamata

Következtetési lépések

- rezolúció:

$$\langle P \ \& \ G, s \rangle \Rightarrow \langle G_1 \ \& \ \dots \ \& \ G_n \ \& \ G, P = P' \wedge s \rangle,$$

feltéve, hogy a programban van egy $P' : - G_1, \dots, G_n$ klóz

- korlát-megoldás:

$$\langle c \ \& \ G, s \rangle \Rightarrow \langle G, s \wedge c \rangle$$

- korlát-erősítés:

$$\langle C \ \& \ G, s \rangle \Rightarrow \langle C' \ \& \ G, s \wedge c \rangle$$

ha s -ből következik, hogy C ekvivalens $(C' \wedge c)$ -vel. ($C' = C$ is lehet.)

Ha a tár inkonzisztensé válna, visszalépés történik.

Példa erősítésre

- $\langle X > Y * Y \ \& \ \dots, Y > 3 \rangle \Rightarrow \langle X > Y * Y \ \& \ \dots, Y > 3 \wedge X > 9 \rangle$
hiszen $X > Y * Y \ \wedge \ Y > 3 \Rightarrow X > 9$
- clp(R)-ben nincs ilyen, de clp(FD)-ben van!

Követelmények a korlát megoldó algoritmussal szemben

- teljesség (egyszerű korlátok konjunkciójáról mindig döntse el, hogy konzisztens-e),
- inkrementalitás (az s tár konzisztenciáját ne bizonyítsa újra),
- a visszalépés támogatása,
- hatékonyság.

A clpb könyvtár

- **Tartomány:** logikai értékek (1 és 0, igaz és hamis)
- **Függvények** (egyben korlát-relációk):
 - $\sim P$ P hamis (*negáció*).
 - $P * Q$ P és Q mindegyike igaz (*konjunkció*).
 - $P + Q$ P és Q legalább egyike igaz (*diszjunkció*).
 - $P \# Q$ P és Q pontosan egyike igaz (*kizáró vagy*).
 - $X \wedge P$ Létezik olyan X , hogy P igaz
(azaz $P[X/0] + P[X/1]$ igaz).
 - $P = \backslash = Q$ Ugyanaz mint $P \# Q$.
 - $P = := Q$ Ugyanaz mint $\sim(P \# Q)$.
 - $P = < Q$ Ugyanaz mint $\sim P + Q$.
 - $P > = Q$ Ugyanaz mint $P + \sim Q$.
 - $P < Q$ Ugyanaz mint $\sim P * Q$.
 - $P > Q$ Ugyanaz mint $P * \sim Q$.
 - $\text{card}(I_s, E_s)$ Az E_s listában szereplő igaz értékű kifejezések száma eleme az I_s által jelölt halmaznak (I_s egészek és To1-Ig szakaszok listája).
- **Primitív korlátok** (korlát tár elemei): tetszőleges korlát (Boole-egyesítők formájában).
- **Korlát-megoldó algoritmus:** Boole-egyesítés.

A library(clpb) könyvtár eljárásai

- $\text{sat}(Kifejezés)$, ahol *Kifejezés* változókból, a 0, 1 konstansokból és atomokból (ún. szimbolikus konstansok) a fenti műveletekkel felépített logikai kifejezés. Hozzáveszi *Kifejezést* a korlát-tárhoz.
- $\text{taut}(Kif, \acute{E}rt)$. Megvizsgálja, hogy *Kif* **levezethető-e** a tárból, ekkor $\acute{E}rt=1$; vagy negáltja levezethető-e, ekkor $\acute{E}rt=0$. Egyébként meghiúsul.
- $\text{labeling}(V\acute{a}ltoz\acute{o}k)$. Behelyettesíti a *Változókat* 0, 1 értékekre (úgy, hogy a tár teljesüljön). Visszalépéskor felsorolja az összes lehetséges értéket.

Egyszerű példák

```

| ?- sat(X + Y).                sat(X=\=_A*Y#Y) ?
| ?- sat(x + Y).                sat(Y=\=_A*x#x) ?
| ?- taut(_A ^ (X=\=_A*Y#Y) == X+Y, T).
                                T = 1 ?
| ?- sat(A # B == 0).           B = A ?
| ?- sat(A # B == C), A = B.    B = A, C = 0 ?
| ?- taut(A =< C, T).           no
| ?- sat(A =< B), sat(B =< C), taut(A =< C, T).
                                T = 1,
                                sat(A==_A*_B*C),
                                sat(B==_B*C) ?

```

Megjegyzések

- A tár megjelenítése: $\text{sat}(V ::= Kif)$ ill. $\text{sat}(V =\backslash= Kif)$ ahol Kif egy „polinom”, azaz konjunkciókból kizáró vagy (#) művelettel képzett kifejezés.
- Az atommal jelölt szimbolikus konstansok nem behelyettesíthetőek, (legkívül) univerzálisan kvantifikált változóknak tekinthetők.

```

| ?- sat(~x+ ~y== ~(x*y)).      %  $\forall xy(\neg x \vee \neg y = \neg(x \wedge y))$ 
                                yes
| ?- sat(~X+ ~Y== ~(X*Y)).      %  $\exists?XY(\neg X \vee \neg Y = \neg(X \wedge Y))$ 
                                true ? ; no
| ?- sat(x=<y).                  %  $\forall xy(x \rightarrow y)$ 
                                no
| ?- sat(X=<y).                  %  $\forall y\exists?X(X \rightarrow y)$ 
                                sat(X==_A*y) ? ; no

```

Példa: 1-bites összeadó

```
| ?- [user].  
| adder(X, Y, Sum, Cin, Cout) :-  
    sat(Sum == card([1,3],[X,Y,Cin])),  
    sat(Cout == card([2-3],[X,Y,Cin])).  
| {user consulted, 40 msec 576 bytes}
```

yes

```
| ?- adder(x, y, Sum, cin, Cout).
```

```
sat(Sum==cin#x#y),  
sat(Cout==x*cin#x*y#y*cin) ?
```

yes

```
| ?- adder(x, y, Sum, 0, Cout).
```

```
sat(Sum==x#y),  
sat(Cout==x*y) ?
```

yes

```
| ?- adder(X, Y, 0, Cin, 1), labeling([X,Y,Cin]).
```

```
Cin = 0, X = 1, Y = 1 ? ;
```

```
Cin = 1, X = 0, Y = 1 ? ;
```

```
Cin = 1, X = 1, Y = 0 ? ;
```

no

Boole-egyesítés

A feladat:

- Adott g és h logikai kifejezések.
- Keressük a $g = h$ egyenletet megoldó legáltalánosabb egyesítőt (mgu).
- Példa: $mgu(X+Y, 1)$ lehet $X = W * Y \# Y \# 1$ (új változó, pl. W , bejöhethet).
- Egyszerűsítés: A $g = h$ egyenlet helyettesíthető az $f = 0$ egyenlettel, ahol $f = g \# h$.
- Az egyesítés során minden lépésben egy $f = 0$ formulabeli változót szeretnénk kifejezni.

Az X változó kifejezése

- Legyen $f_X(1)$ az f -ből az $X=1$, $f_X(0)$ az $X=0$ behelyettesítéssel kapott kifejezés.
- $f = 0$ kielégíthetőségének szükséges feltétele $f_X(1) * f_X(0) = 0$ kielégíthetősége.
- Fejezzük ki X -et $f_X(0)$ -val és $f_X(1)$ -gyel úgy, hogy $f = 0$ legyen!

$f_X(0)$	$f_X(1)$	X
0	0	bármilyen (W)
0	1	0
1	0	1
1	1	érdektelen

Keressük X -et $X = A * \sim W \# B * W$ alakban!

- Határozzuk meg A -t és B -t $f_X(0)$ és $f_X(1)$ függvényeként!

$f_X(0)$	$f_X(1)$	X	A	B
0	0	W	0	1
0	1	0	0	0
1	0	1	1	1

Az $A = f_X(0)$ és $B = \sim f_X(1)$ megfeleltetés tűnik a legegyszerűbbnek.

Boole-egyesítés (folyt.)

Az egyesítési algoritmus az $f = 0$ egyenlőségre

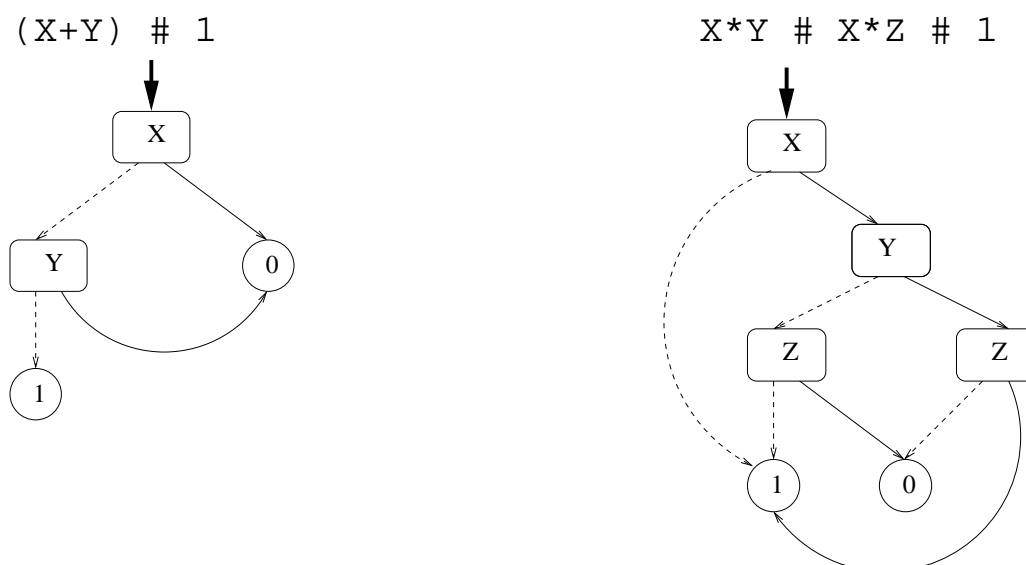
- Ha f -ben nincs változó, akkor azonosnak kell lennie 0-val (különben nem egyesíthető).
- Helyettesítsünk: $X = \sim W * f_X(0) \# W * \sim f_X(1)$ (Boole-egyesítő)
- Folytassuk az egyesítést az $f_X(1) * f_X(0) = 0$ egyenlőségre.

Példák

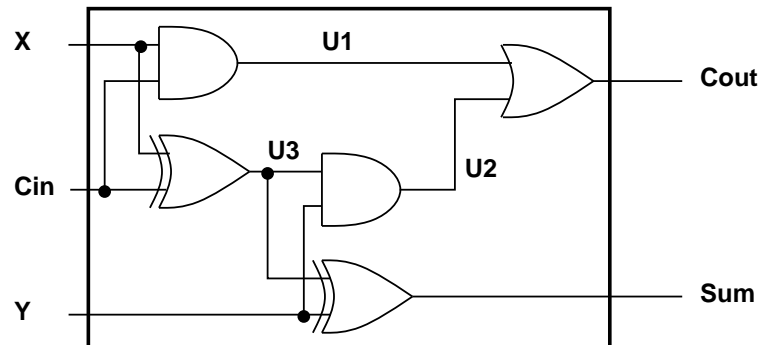
- $\text{mgu}(X+Y, 0) \longrightarrow X = 0, Y = 0;$
- $\text{mgu}(X+Y, 1) = \text{mgu}(\sim(X+Y), 0) \longrightarrow X = W * Y \# Y \# 1;$
- $\text{mgu}(X*Y, \sim(X*Z)) = \text{mgu}((X*Y) \# (X*Z) \# 1, 0) \longrightarrow X = 1, Y = \sim Z.$

Belső ábrázolás: BDD (Boolean/Binary Decision Diagrams)

(Szaggatott vonal: 0 érték, folytonos vonal: 1 érték)

Példa: Hibakeresés áramkörben


```

fault([F1,F2,F3,F4,F5], [X,Y,Cin], [Sum,Cout]) :-
    sat(
        card([0-1],[F1,F2,F3,F4,F5]) *
        (F1 + (U1 == X * Cin)) *
        (F2 + (U2 == Y * U3)) *
        (F3 + (Cout == U1 + U2)) *
        (F4 + (U3 == X # Cin)) *
        (F5 + (Sum == Y # U3))
    ).

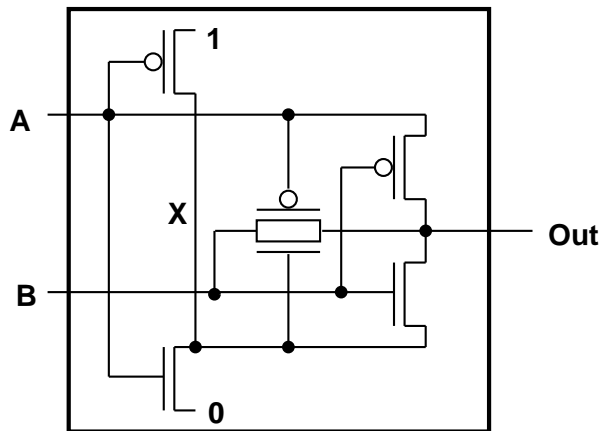
| ?- fault(L, [1,1,0], [1,0]).
           L = [0,0,0,1,0] ? ; no

| ?- fault(L, [1,0,1], [0,0]).
           L = [_A,0,_B,0,0],
           sat(_A=\=_B) ? ; no

| ?- fault(L, [1,0,1], [0,0]), labeling(L).
           L = [1,0,0,0,0] ? ;
           L = [0,0,1,0,0] ? ; no

| ?- fault([0,0,0,0,0], [x,y,cin], [Sum,Cout]).
           sat(Cout==x*cin#x*y#y*cin),
           sat(Sum==cin#x#y) ? ; no
    
```

Példa: Tranzisztoros áramkör verifikálása


```
n(D, G, S) :-      % Gate => Drain = Source
    sat( G*D == G*S).
```

```
p(D, G, S) :-      % ~ Gate => Drain = Source
    sat( ~G*D == ~G*S).
```

```
xor(A, B, Out) :-
    p(1, A, X),
    n(0, A, X),
    p(B, A, Out),
    n(B, X, Out),
    p(A, B, Out),
    n(X, B, Out).
```

```
| ?- n(D, 1, S).           S = D ?
```

```
| ?- n(D, 0, S).           true ?
```

```
| ?- p(D, 0, S).           S = D ?
```

```
| ?- p(D, 1, S).           true ?
```

```
| ?- xor(a, b, X).         sat(X==a#b) ?
```

Minesweeper clpb-ben

```
:- use_module([library(clpb),library(lists)]).

mine(Rows, Cols, Mines, Bd) :-
    length(Bd, Rows), all_length(Bd, Cols),
    append_lists(Bd, All),
    sat(card([Mines], All)), play_mine(Bd, []).

all_length([], _).
all_length([L|Ls], Len) :-
    length(L, Len), all_length(Ls, Len).

append_lists([], []).
append_lists([L|Ls], Es) :-
    append_lists(Ls, Es0), append(L, Es0, Es).

play_mine(Bd, Asked) :-
    select_field(Bd, Asked, R, C, E), !,
    format('Row ~w, col ~w (m for mine)? ', [R,C]),
    read(Ans), process_ans(Ans, E, R, C, Bd),
    play_mine(Bd, [R-C|Asked]).
play_mine(_Bd, _Asked).

select_field(Bd, Asked, R, C, E) :-
    nth(R, Bd, L), nth(C, L, E),
    non_member(R-C, Asked), taut(E, 0), !.
select_field(Bd, _Asked, R, C, E) :-
    nth(R, Bd, L), nth(C, L, E),
    non_member(R-C, Asked), \+ taut(E,1), !.

process_ans(m, 1, _, _, _) :-
    format('Mine!~n', []), !, fail.
process_ans(Ans, 0, R, C, Bd) :-
    integer(Ans), neighbours(n(R, C, Bd), Ns),
    sat(card([Ans], Ns)).

neighbours(RCB, N7) :-
    neighbour(-1,-1, RCB, [], N0),
    neighbour(-1, 0, RCB, N0, N1),
    neighbour(-1, 1, RCB, N1, N2),
    neighbour( 0,-1, RCB, N2, N3),
    neighbour( 0, 1, RCB, N3, N4),
    neighbour( 1,-1, RCB, N4, N5),
    neighbour( 1, 0, RCB, N5, N6),
    neighbour( 1, 1, RCB, N6, N7).

neighbour(ROf, COf, n(R0, C0, Bd), Nbs, [E|Nbs]) :-
    R is R0+ROf, C is C0+COf,
    nth(R, Bd, Row), nth(C, Row, E), !.
neighbour(_, _, _, Nbs, Nbs).
```